

ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ИЗМЕНЕНИЯМИ В СОВРЕМЕННОМ ГОРОДЕ

Аннотация. Государственно-частное партнерство должно стать эффективным механизмом привлечения частных инвестиций в решение задач экономической модернизации города Киева. Учитывая потенциал этого института, можно констатировать, что дальнейшее развитие взаимовыгодного сотрудничества может стать базой для повышения эффективности использования ресурсов и решения задач социально-экономического развития города. Наиболее привлекательной моделью управления изменениями в городе Киеве может быть модель Курта Левина. Для оценки ситуации по активизации такого инструмента, как государственно-частное (муниципально-частное) партнерство, в работе использован анализ силового поля изменений Курта Левина.

Ключевые слова: управление изменениями, государственно-частное партнерство, устойчивое развитие, г. Киев.

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A TOOL FOR MANAGING CHANGE IN A MODERN CITY

Summary. Public-private partnership should be an effective mechanism for attracting private investments in solving the problems of economic modernization of the city of Kiev. Given the potential of this institution, it can be stated that further development of mutually beneficial cooperation can become a base for increasing the efficiency of resource use and solving the tasks of the city's social and economic development. The most attractive model of change management in Kiev may be the model of Kurt Lewin. To assess the situation on the activation of such a tool as public-private (municipal-private) partnership, the analysis of the force field of changes by Kurt Lewin is used in the work.

Key words: change management, public-private partnership, sustainable development, Kyiv.

УДК 330.322

Андрійчук І. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства
Івано-Франківського національного університету*

Витвицька У. Я.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Івано-Франківського національного університету*

Степанюк О. Р.

*магістр
Івано-Франківського національного університету*

Andriichuk I. V.

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Enterprise Economics
Ivano-Frankivsk National University of Oil and Gas*

Vytvytska U. Y.

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Finance
Ivano-Frankivsk National University of Oil and Gas*

Stepanyuk O. R.

*master's degree
Ivano-Frankivsk National University of Oil and Gas*

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У роботі розглянуто сучасні науково-методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств. Сформовано модель оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств. Визначено рівень впливу техніко-економічних та фінансових критеріїв на формування інвестиційної привабливості газотранспортних підприємств. На прикладі УМГ «Прикарпаттрансгаз» та УМГ «Львівтрансгаз» визначено показники інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, нафтогазові підприємства, модель оцінювання, клас інвестиційної привабливості, газотранспортні підприємства.

Вступ та постановка проблеми. Умови господарювання підприємств, що склалися в Україні у процесі становлення ринкової економіки, висувають суттєві вимоги

до підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів, зниження витрат виробничо-господарської діяльності, підвищення якості виконання робіт та надання

послуг. Це значною мірою стосується й підприємств нафтогазового комплексу. Але багато суб'єктів господарської діяльності не можуть виконати зазначених вимог у зв'язку з використанням фізично зношених і морально застарілих основних засобів, високою енерго- і матеріаломісткістю виробничих процесів, тому забезпечення сталого розвитку підприємств неможливе без активізації інвестиційної діяльності.

Нагальна потреба в залученні інвестиційних ресурсів робить актуальним вивчення питань, пов'язаних із підвищенням рівня інвестиційної привабливості підприємств. Збільшення обсягів інвестицій повинне супроводжуватися поліпшенням ефективності їх використання, що сприятиме розвитку виробництва та поступовому економічному зростанню. Саме тому необхідність підвищення інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств відіграє важливу роль у формуванні економічної та енергетичної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичним і прикладним засадам формування й оцінювання інвестиційної привабливості підприємств присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: В.Б. Захожай [1], Т.В. Кулініч [2], К.М. Мамонова [3], Т.В. Момот [4], Д.А. Мошкіна [5], О.В. Носова [6], О.А. Оніщенко [7], О.І. Пилипенко [8], С.В. Рилсєв [9],

Н.М. Хархут [10] та ін. Разом із тим потребують подальшого вивчення та вдосконалення проблемні питання формування методології оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств.

Метою дослідження є розроблення науково-методичного підходу до оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств та його апробація на прикладі вітчизняних газотранспортних підприємств.

Результати дослідження.

У багатьох наукових працях, присвячених проблематиці оцінювання інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання (регіонів, держави), запропоновано враховувати кількісну й якісну характеристики зовнішнього і внутрішнього середовища потенційного об'єкта інвестування. При цьому інвестиційну привабливість трактують як модель кількісних і якісних показників оцінок зовнішнього середовища (політичного, соціально-економічного, правового тощо) і внутрішнього позиціонування об'єкта у зовнішньому середовищі. Також розглядають інвестиційну привабливість як узагальнену характеристику переваг і недоліків об'єкта інвестування.

На основі вивчення та узагальнення наукових праць щодо оцінювання інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання у цьому дослідженні сформовано модель оцінки інвестиційної привабливості нафтогазових під-

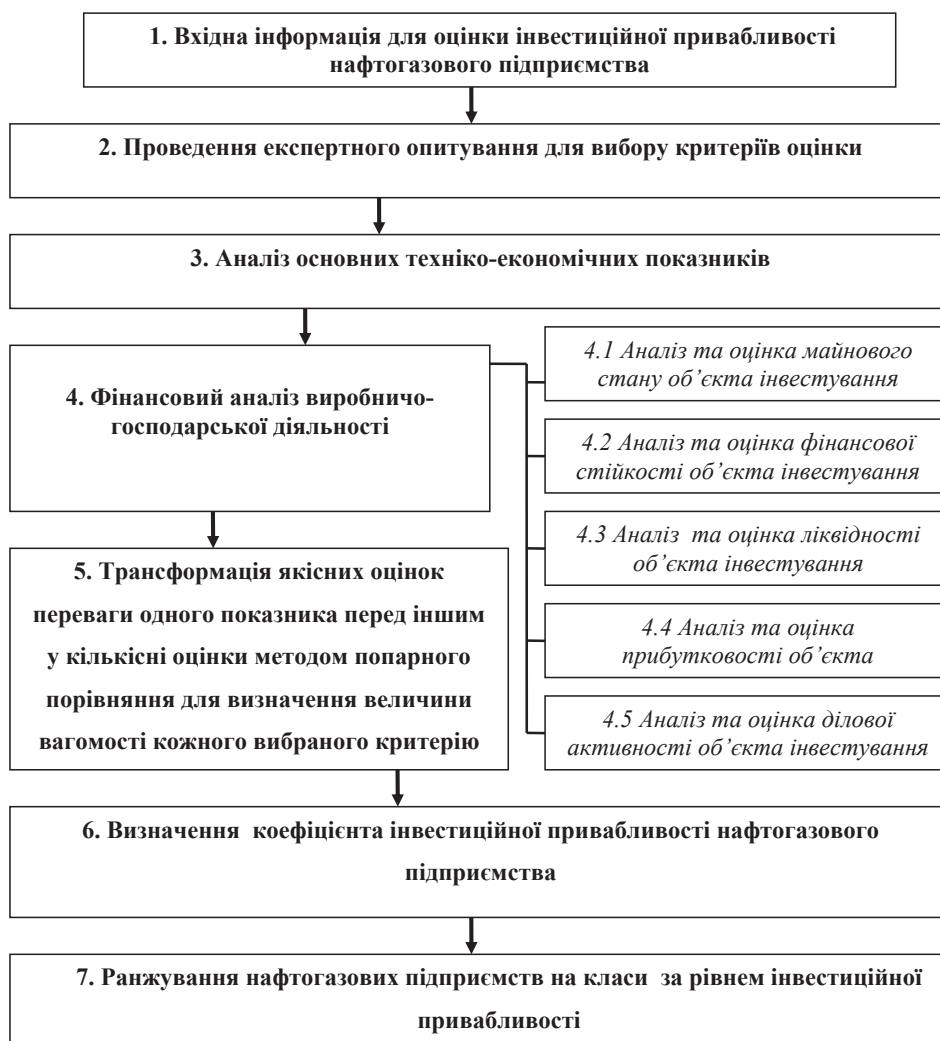

Рис. 1. Модель оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств

Джерело: розроблено авторами

приємств, яку представлено у вигляді алгоритму (рис. 1).

Для оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств запропоновано науково-методичний підхід, який ураховує різні аспекти ефективності їх функціонування і побудований на багатьох критеріях.

Вибір критеріїв оцінки інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств слід здійснювати на основі експертного опитування провідних науковців та фахівців нафтогазового комплексу, які володіють глибокими знаннями щодо предмета дослідження та галузевої специфіки його функціонування.

Третій та четвертий етапи оцінювання інвестиційної привабливості (рис. 1) передбачають детальний аналіз техніко-економічних та фінансових показників виробничо-господарської діяльності досліджуваних нафтогазових підприємств.

Наступним етапом є проведення розрахунку величини вагомості, що пропонується визначати з використанням експертного опитування та за допомогою методу попарних порівнянь відібраних критеріїв оцінки, використовуючи шкалу трансформації якісних оцінок переваги одного критерію перед іншим у кількісні оцінки [11].

Після цього проводиться розрахунок коефіцієнта інвестиційної привабливості підприємства (КІП) за формулою [12]:

$$K_{ипп} = \sum O_i \cdot V_i, \quad (1)$$

де O_i – оцінка i -го критерію за відповідною кількісною чи якісною ознакою;

V_i – вагомість i -го критерію.

Залежно від величини розрахованого коефіцієнта інвестиційної привабливості досліджувані нафтогазові підприємства поділяють на відповідні класи (табл. 1).

Застосування запропонованого підходу здійснено на прикладі вітчизняних газотранспортних підприємств УМГ «Прикарпаттрансгаз» та УМГ «Львівтрансгаз».

Проведені дослідження дали змогу відібрати критерії для оцінки інвестиційної привабливості досліджуваних газотранспортних підприємств (табл. 2).

Результати розрахунку вагомості (величини впливу на рівень інвестиційної привабливості) вибраних критеріїв представлено на рис. 2.

Одержані результати доводять, що найбільший вплив на рівень інвестиційної привабливості вітчизняних газо-

Таблиця 1

Класифікаційні ознаки рівня інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств

Значення коефіцієнта інвестиційної привабливості	Клас інвестиційної привабливості	Рівень інвестиційної привабливості
4,21—5,0	I	Дуже високий
3,41—4,20	II	Високий
2,61—3,40	III	Середній
1,81—2,60	IV	Низький
1,0—1,80	V	Дуже низький

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 2

Техніко-економічні та фінансові критерії оцінки інвестиційної привабливості газотранспортних підприємств

Групи показників	Показники
Техніко-економічні	обсяг транспортування газу, млн. м ³
	собівартість транспортування 1000 м ³ природного газу, грн.
	продуктивність праці, млн. м ³ /тис. ос.
	фондовіддача, млн. м ³ /тис. грн.
Майнового стану підприємства	коефіцієнт зносу основних засобів
	коефіцієнт оновлення основних засобів
	коефіцієнт вибуття основних засобів
Ліквідності активів	коефіцієнт загальної ліквідності
	коефіцієнт проміжної ліквідності
	коефіцієнт абсолютної ліквідності
Фінансової стійкості	коефіцієнт автономії
	коефіцієнт фінансування
	коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами
	коефіцієнт маневреності власного капіталу
Прибутковості	чистий дохід, тис. грн.
	валовий прибуток (збиток), тис. грн.
	чистий прибуток (збиток), тис. грн.
Ділової активності	коефіцієнт оборотності активів
	коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
	коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
	строк погашення дебіторської заборгованості, днів
	строк погашення кредиторської заборгованості, днів
	коефіцієнт оборотності запасів
	коефіцієнт оборотності оборотних активів
коефіцієнт оборотності власного капіталу	

Джерело: розроблено авторами

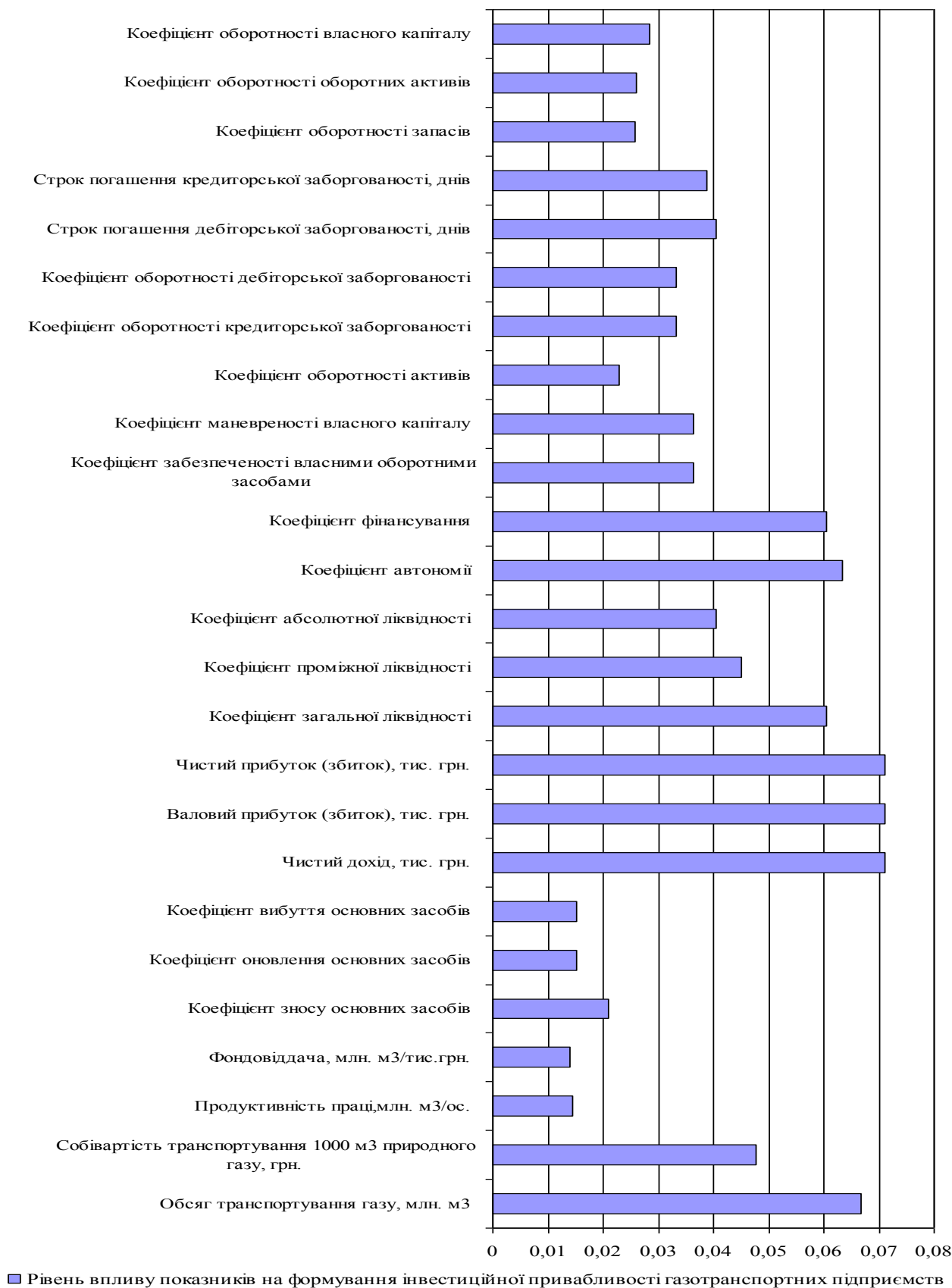

Рис. 2. Рівень впливу техніко-економічних та фінансових критеріїв на формування інвестиційної привабливості газотранспортних підприємств

Джерело: розроблено авторами

транспортних підприємств мають показники прибутковості: чистий дохід, валовий прибуток (збиток), чистий прибуток (збиток) – близько 0,0712. Також вагоме значення мають техніко-економічний показник «обсяг транспортування газу» (0,0667) та показники фінансової стійкості, зокрема коефіцієнт автономії (0,0634), коефіцієнт фінансування (0,0606), а також коефіцієнт загальної ліквідності (0,0606).

Середній рівень значимості мають коефіцієнт проміжної ліквідності (0,0450), коефіцієнт абсолютної ліквідності (0,0406) та строк погашення дебіторської заборгованості (0,0406).

Найнижчий рівень вагомості – менше 0,02 – мають чотири показники: продуктивність праці (0,0145), фондовіддача (0,014), коефіцієнт оновлення (0,0151) та коефіцієнт вибуття основних засобів (0,0153).

Оцінка кожного відібраного критерію проводиться за п'ятибальною шкалою, виходячи із його кількісного значення. При цьому найвища оцінка «5» присвоюється за найбільш сприятливого для інвестиційної привабливості підприємства значення критерію, відповідно, за найменш сприятливого присвоюється оцінка «1».

Використовуючи розраховані значення вагомостей (значимостей) кожного критерію та їх кількісні оцінки, за допомогою формули (1) проведено розрахунок коефіцієнта інвестиційної привабливості досліджуваних газотранспортних підприємств, результати якого ілюструє рис. 3.

Представлені результати свідчать, що УМГ «Прикарпаттрансгаз» має вищий рівень інвестиційної привабливості. Зокрема, коефіцієнт інвестиційної привабливості

підприємства за досліджуваний період (2014–2016 рр.) максимального значення досягнув у 2015 р. – 3,05, найменш привабливим підприємство було в 2014 р. – 2,61. Що стосується критеріїв, які найбільш суттєво впливають на рівень інвестиційної привабливості УМГ «Прикарпаттрансгаз», то це обсяг транспортування природного газу та валовий збиток підприємства, при цьому слід зазначити, що останній мав негативний вплив.

Менш інвестиційно привабливим порівняно з УМГ «Прикарпаттрансгаз» є УМГ «Львівтрансгаз». Так, максимально привабливим підприємство було в 2016 р., коли коефіцієнт інвестиційної привабливості становив 2,45. У попередні роки (2014–2015) значення коефіцієнта інвестиційної привабливості становило відповідно 2,1 та 2,11. Найбільший вплив на рівень інвестиційної привабливості УМГ «Львівтрансгаз» мали такі показники, як валовий збиток та коефіцієнт автономії.

Використовуючи класифікаційні ознаки рівня інвестиційної привабливості підприємств (табл. 1), проведено поділ на класи досліджуваних газотранспортних підприємств (табл. 3).

Результати розрахунків свідчать, що клас інвестиційної привабливості УМГ «Прикарпаттрансгаз» у 2014–2016 рр. є середнім. УМГ «Львівтрансгаз» за досліджуваний період належить до низького класу інвестиційної привабливості.

Проведені дослідження засвідчили, що рівень інвестиційної привабливості УМГ «Прикарпаттрансгаз» за досліджуваний період є нестабільним та має тенденцію до погіршення. Це означає, що фінансовий стан підприємства поганий, а вкладення коштів у нього є доволі

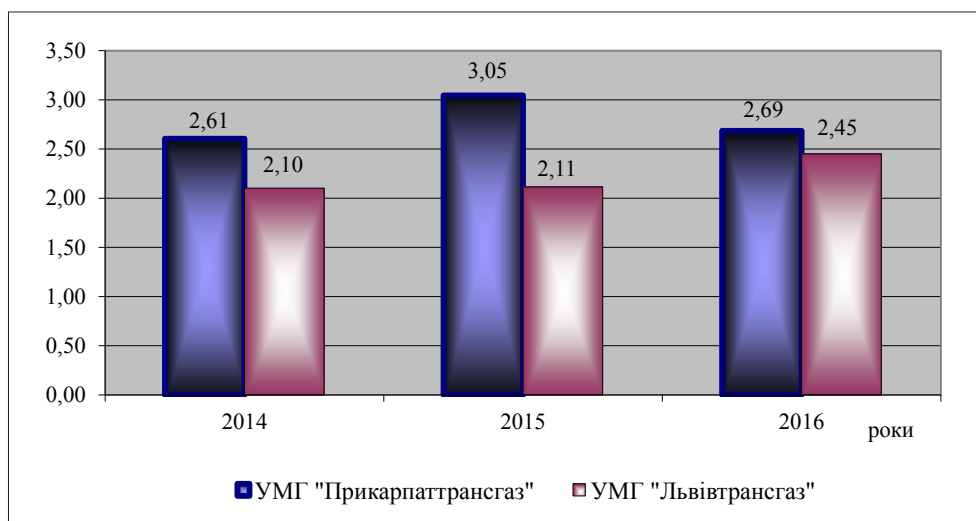

Рис. 3. Коефіцієнт інвестиційної привабливості газотранспортних підприємств

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3

Поділ на класи досліджуваних газотранспортних підприємств за рівнем інвестиційної привабливості

Роки	Клас привабливості	Підприємства	Коефіцієнт інвестиційної привабливості
2014	III	УМГ «Прикарпаттрансгаз»	2,61
	IV	УМГ «Львівтрансгаз»	2,1
2015	III	УМГ «Прикарпаттрансгаз»	3,05
	IV	УМГ «Львівтрансгаз»	2,11
2016	III	УМГ «Прикарпаттрансгаз»	2,69
	IV	УМГ «Львівтрансгаз»	2,45

Джерело: розроблено авторами

ризиковим. На погіршення рівня інвестиційної привабливості підприємства найбільший вплив мали група показників прибутковості, оскільки діяльність підприємства за досліджуваний період була збитковою, уповільнення ділової активності підприємства та зниження коефіцієнтів оборотності.

Водночас рівень інвестиційної привабливості УМГ «Львівтрансгаз» за досліджуваний період має тенденцію до поліпшення, проте, як уже зазначалося, клас інвестиційної привабливості підприємства залишається низьким. Це означає, що фінансовий стан підприємства є недостатнім, а вкладання коштів у нього – ризиковим. На рівень інвестиційної привабливості підприємства найбільший вплив мала група показників ділової активності та прибутковості, оскільки виробничо-господар-

ська діяльність УМГ «Львівтрансгаз» за досліджуваний період була збитковою.

Висновки. Таким чином, запропонований науково-методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств урахує різні аспекти ефективності їхньої виробничо-господарської діяльності, передбачає дослідження техніко-економічних та фінансових показників і визначення їхнього впливу на формування рівня інвестиційної привабливості підприємств. Застосування цього підходу дасть змогу не тільки визначити коефіцієнт та клас інвестиційної привабливості нафтогазових підприємств, а й здійснити їх ранжування, вибрати найбільш привабливі об'єкти інвестування та забезпечити можливість підвищити рівень конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у нафтогазовій сфері.

Список використаних джерел:

1. Захожай В., Кіт М. Статистика інвестиційної діяльності. Персонал. 2007. № 8. С. 10–17.
2. Кулініч Т.В. Оцінювання та регулювання інвестиційної привабливості виробничо-господарських структур: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів, 2004. 20 с.
3. Мамонова К.М. Інвестиційна привабливість як необхідна складова інвестиційного процесу: концептуальні підходи до її визначення та аналізу. Економіка: проблеми теорії та практики. 2008. Вип. 235. Т. IV. С. 844–853.
4. Момот Т.В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення сучасних методик оцінки. Менеджер. 2005. № 4(34). С. 117–122.
5. Мошкіна Д.А. Інвестиційна привабливість як складова стратегії розвитку регіону. Економіка і регіон. 2013. № 3. С. 19–24.
6. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства. Стратегічні пріоритети. 2007. № 1(12). С. 120–126.
7. Оніщенко О.А. Аналіз підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості територій. Формування ринкових відносин в Україні. 2009. Вип. 12(103). С. 72–78.
8. Пилипенко О.І. Інтерпретація поняття «інвестиційна привабливість» на різних рівнях економічної системи. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2009. № 3(49).
9. Рилєєв С.В., Романчук А.Л. Інвестиційна привабливість: види та підходи до її оцінки. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 4. С. 166–175.
10. Хархут Н. Роль економічного аналізу в інвестиційній діяльності підприємств. Економічний аналіз. 2009. № 9. С. 313–317.
11. Оберемчук В.Ф. Стратегія підприємства: короткий курс лекцій. К.: МАУП, 2000. 128 с.
12. Андрійчук І.В., Витвицька У.Я. Альтернативні паливно-енергетичні ресурси: економічні засади: монографія; за ред. М.А. Козоріз. Івано-Франківськ: ПП Супрун, 2008. 190 с.

ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ НЕФТЕГАЗОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В работе рассмотрены современные научно-методические подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятий. Сформирована модель оценки инвестиционной привлекательности нефтегазовых предприятий. Определен уровень влияния технико-экономических и финансовых критериев на формирование инвестиционной привлекательности газотранспортных предприятий. На примере УМГ «Прикарпаттрансгаз» и УМГ «Львовтрансгаз» определены показатели инвестиционной привлекательности.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, нефтегазовые предприятия, модель оценивания, класс инвестиционной привлекательности, газотранспортные предприятия.

EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF OIL & GAS ENTERPRISES

Summary. The paper considers modern scientific and methodical approaches to assessing the investment attractiveness of enterprises. A model for evaluating the investment attractiveness of oil and gas enterprises has been formed. The level of influence of technical and economic and financial criteria on formation of investment attractiveness of gas transportation enterprises is determined. On the example of the gas transport enterprises «Prykarpatttransgaz» and «Lvivtransgaz» indicators of investment attractiveness are determined.

Key words: investment attractiveness, oil and gas enterprises, model of estimation, class of investment attractiveness, gas transportation enterprises.